

J A R O M Í R S L U Š Ň Ý

KRONIKA ZLA

NEJKRUTĚJŠÍ PŘÍPADY HISTORIE

xyz

Kronika zla

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Jaromír Slušný

Kronika zla – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Jaromír Slušný

KRONIKA ZLA

Nejkrutější případy historie

xyz

© Jaromír Slušný, 2025
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2025

ISBN tištěné verze 978-80-7683-963-2

ISBN e-knihy 978-80-7683-974-8 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7683-975-5 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7683-965-6 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

Zločin je fenomén, který je starý jako lidstvo samo. Je neoddělitelnou součástí lidské existence, která sahá až do nejhlubších vrstev historie. Již prastaré texty, jako je Bible, nám poskytují svědectví o tom, jak se člověk ihned po svém stvoření začal dopouštět činů, které bychom dnes označili za zločinné. Prvotní hřích, vyhnání z ráje, bratrovražda – to vše jsou příběhy, které nám ukazují, že zárodky zločinu a morálních poklesků byly přítomny již u prvních generací lidstva. Abelova smrt rukou Kaina není jen jednou z nejznámějších legend, ale i prvním archetypem vraždy, který se stal součástí kolektivní paměti lidstva.

Zločin však není pouze výsadou biblických příběhů. Podobné motivy najdeme v mýtech a legendách napříč kulturami a národy. Starověké civilizace, jako ty v Mezopotámii, Egyptě či Indii, zanechaly za sebou záznamy o zločinech, které šokovaly jejich společnost a ovlivnily jejich právní systémy. Eposy a kroniky nám poskytují svědectví o krádežích, vraždách či zradách, které byly nejen činy jednotlivců, ale často i důsledkem širších společenských problémů. Zločin se už tehdy stal součástí lidské povahy, spojením lidských slabostí a touhy po moci, bohatství či pomstě.

Historie nám ukazuje, že zločin je navzdory své nemorální podstatě dynamickým a proměnlivým jevem. Zatímco některé formy trestné činnosti, třeba otroctví nebo náboženské perzekuce, byly v určitých obdobích považovány za legální a společensky přijatelné,

jiné se mění a přizpůsobují specifickým podmínkám doby. Druhy zločinů, s nimiž se setkávaly starověké kultury, se lišily od těch, které otřásaly středověkou Evropou, a ty se zase liší od moderních zločinů spjatých s technologií a globalizací. Zločiny, které se zdály v jedné éře vymýtitelné, se v jiné vracejí v nových, často ještě sofistikovanějších podobách.

Dějiny zločinu jsou v tomto smyslu trojrozměrné. Mají svou hloubku, která sahá tisíce let zpět, šířku, která pokrývá nespočet různých kultur, a délku, která se táhne až do současnosti. Každý zločin, ať už historický, nebo moderní, je specifickým produktem lidské činnosti, který odráží nejen morální selhání jednotlivce, ale i společenské podmínky, jež ho obklopují. Pokud bychom se pokusili na chvíli abstrahovat od etického hlediska zločinu, mohli bychom dojít k závěru, že lidská tvořivost je v oblasti zločinu nevyčerpatelná. Historie zločinu je zároveň historií neuvěřitelných nápadů, odvážných plánů a inovací, které však sloužily destruktivním cílům.

Tato kniha vás provede fascinujícím světem zločinu napříč staletími. Připomene příběhy, které otřásly světem, a představí postavy, které si vysloužily pověst zločinců, jejichž jména dodnes vzbuzují hrůzu a fascinaci. Od legendárních historických postav, jako byla Alžběta Báthoryová, známá jako Krvavá paní, až po moderní zločince, jako byl Jeffrey Dahmer, jehož činy šokovaly celý svět. Každý z těchto příběhů je nejen svědectvím o lidské zkaženosti, ale i o tom, jak se společnost v průběhu věků pokoušela bojovat proti zločinu, někdy úspěšně, jindy méně.

Alžběta Báthoryová, jejíž příběh je spojen s legendami o vraždách stovek mladých dívek, je jedním z temných symbolů středověké šlechty, díky své moci se často cítila být nad zákonem. Černovous, obávaný pirát, jehož jméno se stalo synonymem pro námořní pirátství, představuje jiný druh zločince, jehož činy byly poháněny touhou po bohatství a moci. Jack Rozparovač, nepolapitelný fantom viktoriánského Londýna, zase ukazuje, jak může zločin přerůst v sérii událostí, které dodnes obklopuje tajemství.

Každý příběh v této knize je kouskem mozaiky, která tvoří dějiny zločinu. Od starověkých legend až po moderní případy, zločin zanechává hluboké stopy v lidské historii. Ať už jde o největší vlakové loupeže, bankovní krádeže, únosy nebo sériové vraždy, každý čin nese jedinečný otisk své doby i osobnosti pachatele.

Autor Doc. PhDr. Jaromír Slušný, CSc., historik a specialista na dějiny boje proti trestné činnosti, vás s erudicí a vášní provede touto fascinující a temnou kapitolou lidských dějin.

ÚVOD

Zločin je starý jako lidstvo samo. Již jsem to párkrát konstatoval, a ani dnes mi nezbyvá nic jiného. Kořist si kradou již zvířata a zabijí každého, kdo by jim v tom chtěl překážet. Šelmy si dokonce vzájemně zabíjejí mláďata jen z toho důvodu, aby jim v budoucnu nevyrostla konkurence, která by pak ohrozila zase je. Stejně postupují také někteří býložravci, kteří mláďě šelmy zabijí vždy, jak se dostane do jejich zorného pole.

Méně se ale ví, že některá zvířata dokonce zabíjejí zcela bez příčiny, tedy bez snahy obstarat si tímto způsobem potravu, zajistit si obranu či ochranu, vytvořit kolem sebe nějaké bezpečnostní pásmo, které jim umožní žít v klidu a pečovat o svá mláďata. Zakousnou svou oběť, ale poté s ní už nic jiného neudělají. Naopak jdou, plují nebo letí dál a své oběti si nevšímají.

Ve vraždění „vynikají“ zejména tlupy šimpanzů, které sestavují přímo vražedná komanda ze svých nejsilnějších samců, aby podnikla nájezdy na území jiných šimpanzích tlup. Jejich samce krutě a krvavě povraždí, mláďata a samice buď taky zabijí, nebo je unesou a podřídí si je. Jsou to kromě lidí jediní tvorové s přímými vražednými úmysly. Pouze pro ně není vražda epizodou, ale cílem.

Ale zvířata, nebo konkrétně šimpanzi, dnes nebudou stát v centru naší pozornosti. Abychom do problematiky dějin kriminality zcela

pronikli, postačují třeba první stránky Bible, které ukazují, že krátce poté, co byl stvořen člověk, se již kradla jablka. Po vyhnání z ráje to šlo ráz naráz, přišla první vražda, po ní další, spolu s tím i krádeže, podvody a sexuální delikty. A to je jen jeden z mnoha možných pramenů, pokoušejících zachytit nejstarší období dějin lidstva. Mnoho legend různých národů vypráví o mravní zkaženosti první generace lidí, která se navzájem vraždila, okrádala, nedbala božích ani lidských zákonů. Vše prý dosáhlo až takového stupně, že ji jejich bohové museli kompletně celou zničit pomocí nějaké celosvětové katastrofy, např. potopou, aby vytvořili prostor pro nové generace lidí, kteří jistě budou lepší. Zdá se, že toto se až tak moc nepovedlo.

Škála zločinnosti se přesto v dalších obdobích neustále rozšiřovala, a to jak kvalitativně, tak kvantitativně. Typické zločiny měly nejenom jednotlivé etapy lidských dějin, ale rovněž i jednotlivé státy nebo regiony. Všechno se navíc měnilo. Co bylo v jedné době pokládáno za zločin, v jiné se již považovalo za maličkost, malichernost, dokonce i za výtvarný objev doby.

Vždyť kdybychom dnes, díky nějakému stroji času, vrátili do ulic všechny různé druhy středověkých mravnostních policií, které zde kdysi řádily, octli bychom se všichni bez rozdílu ve věznicích, kat by nás mrskal na náměstích, seděli bychom v řetězech u pranýřů, nebo bychom byli vypovězeni ze všech měst.

A naopak, kdyby se našinec dostal do dob dávno minulých a vzal si někde bez zaplacení být jen jedno malé jablko, usekli by mu ruku, protože kdysi mělo mnohem vyšší hodnotu než dnes, a i způsobená škoda tím byla mnohem vyšší.

Takže zločiny se mění. Staré mizí, nové se objevují, pozměňují svůj tvar a podobu. Kdysi tak oblíbený hon na čarodějnice se změnil v hon na nepohodlné politiky, názory, nehodné podřízené a vůbec všechny, kteří si něco představují jinak než někdo jiný, nebo alespoň smrkají jinak než ostatní. Loupežník na vás nečeká v temném hustém hvozdě, ale za nejbližším rohem, kousek od vašeho bydliště.

Dějiny zločinu jsou tedy skutečně trojrozměrné. Mají svou hloubku, šířku i délku. Zabírají obrovské prostranství, mají množství

variant. Kdybychom abstrahovali od nemorální podstaty zločinu a představili si každý jeden z nich v zúžené podobě pouze jako jistý konkrétní produkt lidské činnosti, museli bychom dojít k závěru, že oblast zločinu je ze všech lidských činností ta nejproduktivnější a zanechává po sobě nejvíc stop. Malíř dlouhé měsíce maluje obraz, zloděj mu ho za pár minut ukradne, ale slavní jsou oba stejně. Zloděj dokonce někdy víc než samotný malíř.

V této situaci je snaha napsat dějiny zločinu snahou nabírat hrnečkem vodu z moří a oceánů. Ať uděláte cokoli, toto téma nevyčerpáte. Nepomohlo by ani mnohasvazkové dílo, protože ani to by tuto oblast v plném rozsahu neobsáhlo.

Není tedy naším cílem napsat všechno, zachytit všechno, vypracovat ucelenou mapu dějin zločinu, ale přiblížit čtenáři základní linii tohoto vývoje, zastavit se u mnoha zajímavých případů, připomenout je a stejně tak v čtenáři upevnit přesvědčení, že aspoň část z nich se dočká spravedlivé odplaty.

Ve snaze načrtnout vývoj kriminality a přiblížit čtenáři nejzajímavější případy jsme ale ovlivněni rozsahem podkladových materiálů.

Z dob nejstarších je jich poskrovnu a jsme rádi za každou, byť malinkou informaci o nějakém prastarém zločinu.

Poměrně dobré je to z dob starého Egypta, Mezopotámie a jejich okolí, kde se na hliněných tabulkách nebo papyrech uchovaly nejenom dílčí, ale i rozsáhlejší informace o některých zločinech.

Ještě lepší by to na první pohled mělo být s antickým Řeckem a Římem. Z těchto dob se nám přece uchovalo mnoho knih a jiných písemností, takže je z čeho čerpat. Ale chyba lávky! Dochovaná díla mnohdy poměrně podrobně vypráví o kriminalitě (zlovůli) vládnoucích špiček, tedy o zločinech politických, nebo kriminálně-politických, ale kriminalita běžného dne a prostých lidí leží na okraji jejich zájmu. Sice se někde i v nich objeví krátká a kusá informace o nějakém kriminálním případě, ale má jen marginální význam. Takže se opět musí trochu vařit z vody.

Podobné je to u zápisů středověkých análů a kronik. Také ony se zabývají vládci a jejich životy, ale o životě prostých lidí víceméně

mlčí. I takové Smolné nebo Krvavé knihy, do kterých středověcí písaři zaznamenávali zločiny a rozsudky, se mnohdy zabývají nějakým případem pouze na dvou třech řádcích.

Vše se začalo měnit až v novověku se vznikem modernějšího soudnictví, tisku, které informace o zločinech v mnohém fakticky živily, a přirozeně i policie. Vznikly první protokoly, které po čase mohutněly, sílily a nabývaly na objemu a váze.

Dnešek je plný dokumentů a faktů a někdy je jich tolik, že se jimi autor musí prokousávat, a když se o zločinu dnešních dní snaží něco napsat, do předepsaného rozsahu se to jednoduše nevejde. To si sám musí vybrat, co je důležité a co vedlejší, nebo lépe: co je důležité a co by mohlo být vedlejší, a to poté z textu s těžkým srdcem vypustit.

Tato skutečnost se plně odráží i v textu této knihy. Tam, kde je informací méně, se musíme zabývat několika případy najednou a použít i formu povídky. Až tam, kde je jich poměrně dost, můžeme plně využít všechny formy textu historika a uvést všechna nejdůležitější fakta, přičemž od řady dalších, mnohdy i důležitých, abstrahovat, protože se nám do předepsaného rozsahu jednoduše nevejdou.

Jaromír Slušný

OBSAH

Úvod /8

Starověcí podvodníci, zloději a vrahové /17

Zločiny zpod pyramid /27

Zločiny říše Chetitů /37

Zločiny severní Sýrie /45

Zločiny Kanaánu a Izraele /55

Za hradbami Akropole /63

Romulovo město /73

Piráti – začátek /83

Zločiny Franské říše /91

Vražedná Freydís /101

Tile Kolup – Dá se ukrást trůn? /109

Gilles de Rais – Vražedný maršál /117

Loupežník a vrah Peter Niers /125

Christman Genipperteinga – Bylo, nebylo... /135

Alžběta Báthoryová – Krvavá paní /143

Černovous a ti druzí /151

Darja Saltyková – Nemilosrdně /161

William Pierce a Edward Agar – Největší vlaková krádež /169

Bratři Renové – První vlaková loupež /177

Jack Rozparovač – Skutečný Fantom /185

H. H. Holmes – Vrah z temnoty? /193

Bruno Hauptmann – Zločin století /201

John Dillinger – Lupič s automatem /209

Raymond Rolland a Pierre-Maria Larcher –

Únos Erica Peugeotta **/217**

Bruce Reynolds – Má Sixtinská kaple **/225**

Fred a Rose Westovi – Bestie **/233**

Peter Sutcliffe – Yorkshirský Rozparovač **/241**

Albert Spaggiari – Velká bankovní krádež **/251**

Vražda symbolu **/259**

Únos politika **/267**

Jeffrey Dahmer – Vrah homosexuálů **/275**

Andrej Čikatilo – Rostovský Rozparovač **/283**

Postiches **/291**

Marc Dutroux – Dlouhý vrahův stín **/301**

Horší než Dutroux **/309**

Anatolij Onoprienko – Vražedný kříž **/317**

Robert William Pickton – Vrah z prasečí firmy **/325**

Magnus Gäfgen – Osudové setkání **/333**

Leonardo Notarbartolo – Krádež v Démantovém centru **/341**

Alexandr Pičuškin – Vrah se šachovnicí **/349**

Růžoví panteři /**357**

Josef Fritzl – Tam nahoře, to je Bůh? /**365**

Piráti – nová hrozba /**373**

Stéla s Chamurappiho zákoníkem

STAROVĚCÍ PODVODNÍCI, ZLODĚJI A VRAHOVÉ

Když už jsme úvod začali v dobách nejstarších, můžeme v tom pokračovat. Výzkum života tzv. přírodních národů, které i dnes žijí na úrovni doby kamenné, ukazuje v podstatě minimální zločinnost. Tyto společnosti neznají krádež v našem slova smyslu, loupež nebo podvody, objevují se však jiná porušení tradičních rodových nebo kmenových zvyků, včetně těch kultovních. Ale jsou to případy velice zřídka a vzácné.

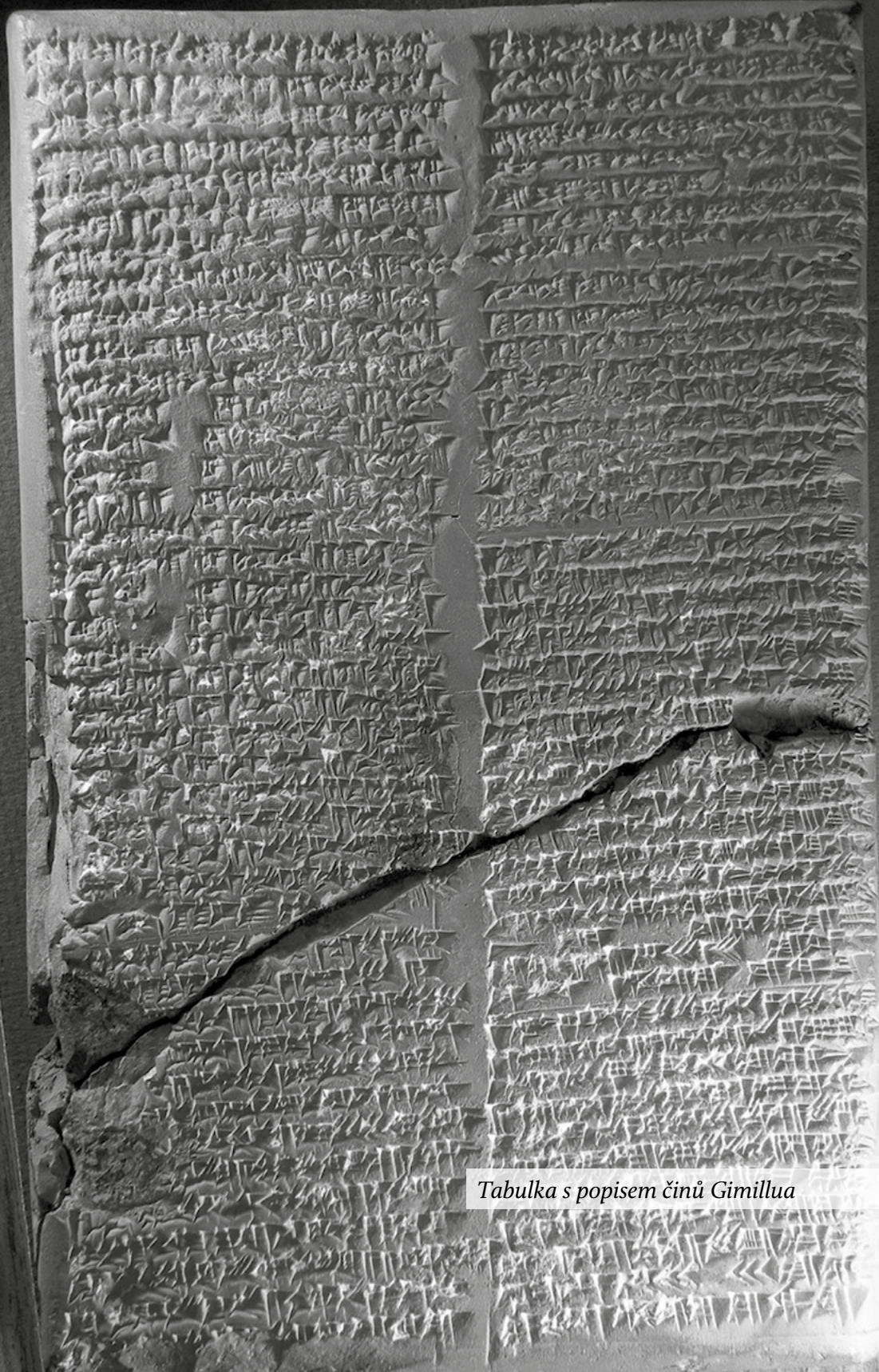
Skutečnou kriminalitu nám přinesla až civilizace spojená se vznikem prvních měst a následně i prvních států. A to se musíme obrátit k Mezopotámii. Přirozeně, že o zločinech té doby nemáme mnoho takových informací, jakými by byla nějaká dnešní policejní hlášení, záznamy soudních procesů atd. A. Leo Oppenheim ve své práci *Starověká Mezopotámie* v této souvislosti upozornil: „Trestní procesy zřejmě nebyly na tabulky zapisovány. Sumerský text z Nippuru popisující soudní proces v souvislosti s vraždou a následnou popravou vraha mohl snad být pouhým literárním cvičením. Starobabylonské zprávy o uškrceném otroku a uneseném dítěti, zmínky o politické vraždě a objevu zmrzačeného dětského těla z Mari, stejně jako několik případů vražd obchodníků v západních oblastech, politický zlo-

činec popravený v Alalachu, případ velezrady za Nabukadnezara II., to je vše, co o podobných záležitostech víme. Zaznamenané případy krádeže nebo vloupání jsou řídké a pozdní.“

Tento nedostatek nám alespoň krásně nahrazují texty nejstarších zákoníků, které Mezopotámie vytvořila. Jejich rozbor ukazuje, že již před 5000 lety byla trestná činnost více než rozsáhlá. Kromě vražd, které dlouho spadaly pod pravomoc krevní msty, se z textů zákonů dovídáme o křivé přísaze, lživém nařčení z nevěry namířeném vůči něčí manželce, nevěře manželky (ne však manžela), únosu dívky, poškození těla oběti, vloupání do domu, které zákony uvádějí ve dvou podobách – vyrazení dveří a probourání zdi, různých typech krádeží, např. ryb ze sádek, ale i osobního majetku člověka, přičemž za přitěžující okolnost byla pokládána noční krádež, nebo okradení chudého člověka – muškéna...

Mimořádně cenné jsou v tomto směru známé Chamurappiho zákony, které jsou datovány do let 1755–1750 př. n. l. Jejich text jasně ukazuje, že záběr zločinů byl v těchto dobách více než široký a pestrý: falešná obvinění, falešná svědectví, padělání rozsudku, krádež a přijímání ukradeného majetku, únos, ukrývání uprchlých otroků, vloupání, rabování hořících domů, trestné činy proti zavlážovacímu systému, proti dobytku, nepovolené kácení stromů, zabírání polností a pastevních luk, nedostatečná péče o datlové sady, trestné činy spojené s domy, podvody kurýrů, pomluvy ugbabtum-kněžek nebo vdaných žen, cizoložství, nový sňatek v nepřítomnosti manželů, nepovolený rozvod, manželství s naditum-ženami, neposkytnutí výživného na nemocné manželky, odpovědnost manželů za dluh, vražda manželů, incest, porušení práv zákonných dědiců, zpronevěra majetku vdov, nevhodné sňatky žen, útoky na otce, útoky na muže třídy awilum, vražda manžela vlastní rukou nebo na objednávku, útoky způsobující potrat, krádeže dobytka nebo krádeže krmiva nájemníky...

Tato škála je skutečně pestrá, pro nezasvěceného člověka až překvapivě. Paragrafy tohoto zákoníku ukazují také na stav, kdy docházelo k pokusům využívat soudy k šikaně nepohodlných lidí ze strany

Tabulka s popisem činů Gimillua

různých žalobců. Patrně šlo o tak důležitý problém, že ho musel řešit i tento zákoník a šikanózní žaloby rázně trestat.

Na druhé straně zákoník mluví o vrazích, lupičích, zlodějích a únoscích jako o konkrétních osobách, tedy přímo jako o zločincích, což naznačuje existenci této skupiny lidí. V centru pozornosti však přímo nestáli cestní lupiči nebo poříční piráti, kteří patrně v této době ještě tak nebezpeční nebyli, nebo je vládcové pevně drželi pod krkem jinými metodami. Podle všeho se zločin tohoto druhu pro-
sazoval zejména ve městech a zvláště nebezpečné místo shlukování lidí tohoto druhu spatřoval v různých nálevnách a pohostinstvích. Podle paragrafu 109 tohoto zákoníku měl šenkýř nebo šenkýřka za povinnost jakékoli shlukování těchto lidí v jejich hospodě okamžitě hlásit vrchnosti. Za porušení tohoto paragrafu dokonce pachatelé hrozil trest smrti, tedy problém to byl vážný. Tresty jim navíc podle paragrafu 108 hrozily za předražování nebo přijímání stříbra místo obilí ve formě platby. Stříbrná platidla tedy tito lidé držet nesměli. Za porušení tohoto paragrafu mohli být vhozeni do vody. Svým způsobem by tento paragraf mohl být nástrojem zamezení distribuce nebo prodeje ukradených věcí, tedy praní špinavých peněz (platidel) v této době a v těchto podmínkách.

Osobitým problémem byla prostituce. Zákoník zná samotný pojem „prostitutka“, ale ve třech případech používá termín „sestra Boha“, za kterým se pravděpodobně skrývaly chrámové prostitutky, někdy ostatním prostitutkám stavěné na stejnou úroveň, jindy na mnohem vyšší. Tak tomu bylo i v dobách pozdějších. Francouzský lékař a mezopotamolog Georges Roux ve své knize Starověký Irák k tomu napsal: „Bohužel nevíme téměř nic o chrámech ženských božstev. Není však pochyb o tom, že chrámy Ištar, bohyně tělesné lásky, byly místem nemravného kultu s písněmi, tanci a pantomimami v podání žen a transvestitů, stejně jako sexuálních orgií. Těchto obřadů, které mohou být šokující, ale pro Babyloňany byly posvátné, se muži nazývaní *assinu*, *kulu’u* nebo *kurgarru* – všichni pasivní homosexuálové a někteří z nich možná kastráti – účastnili společně se ženami, které jsou příliš často označovány jako „prostitutky“.

Ve skutečnosti pravé prostitutky (*harmātu, kezrêtu, shamhātu*), jako ta, která svedla Enkidua (sluhu legendárního Gilgameše, *pozn. aut.*), strašily pouze v okolí chrámu a v hospodách. Pouze ty ženy, které byly nazývány ‚zaslíbené Ištar‘ (*ishtarêtu*) nebo ‚oddané‘ (*qashshātu*), byly pravděpodobně součástí ženského duchovenstva.“

Problematicke sexuální trestných činů se zákoníky Mezopotámie věnují dost obšírně, takže i zde se jistě objevovaly mnohé těžkosti. Stejnou pozornost ale věnovaly majetkové trestní činnosti. V době vytváření a distribuce mohutných zásob v královských sýpkách a komorách se objevilo falšování evidenčních a manipulačních seznamů nebo přímé rozkrádání a podvody. Tato praxe nebyla typická pouze pro Mezopotámii a státy, které ji postupně nahradily, ale i pro státy okolní. Na rozdíl od „běžných“ trestných činů se informace o těchto případech už zachovaly.

Začneme prvním. Není přesně datovaný, ale stal se někdy ve 20. století př. n. l. ve starém sumerském městě Umma, takže je to patrně první zachovaný případ skutečného zločinu. Bůhví proč se tehdy dostali do křížku nákupčí paláce Adaga a dozorce dobytka Katar. Výsledek je ale jasný: Katar došel k závěru, že Adaga má prsty v něčem nekalém, a zbystřil svou pozornost. Začal ho opatrně sledovat, což v městských uličkách s hustým provozem nebyl zase až tak velký problém. Takže Katar na vlastní oči viděl, jak Adaga nakupuje u rybáře Urnamua. Tedy nákup to byl poněkud jiný než dnes. Adaga vybral ryby o váze čtyř kuri a devadesát silů, ale na místě za ně neplatil. Urnamu měl podle tehdejších zvyků zajít později do paláce, kde mu ryby proplatili. A takováto prodlení mezi nákupem a platbou jsou vždy skvělým prostorem pro různé vykuky.

Katar se ale nezabýval tím, co dělá rybář. Zajímal se především o to, co s rybami udělá Adaga. Tušil zradu a nemýlil se. Nákupčí Adaga vzal ryby, ale nezamířil do paláce. Prošel několik uliček a zmizel v bohatě zdobeném domě. Chvilí se tam zdržel a ven vyšel bez ryb. Na tohle Katar čekal. Zašel dovnitř, pohovořil s kuchařem a hned se dověděl, že nejenže od Adagy koupil všechny ryby určené na vládcův stůl, ale zaplatil za ně mnohem víc než Adaga Urnamuovi.

„Spadla klec,“ řekl si patrně Katar, ale sám si zatím nemínil pálit prsty. Měl na to jiného člověka. Zaběhl za Urnamuem a změnil se v našeptávače:

„Adaga vládce okrádá a tebe šidí. Měl bys to hlásit!“

Urnamua to skutečně rozzlobilo. Zašel za královským soudcem a věc nahlásil. Soudce měl tímto k dispozici pouze jedno udání, ale domyslel si, že by toho mohlo být víc, a začal konat. Předvolal si jednoho z velitelů královské stráže a poslal ho i s několika muži, aby Adagu předvedli.

Obviněný se snažil bránit a vymlouvat, ale když Katar a Urnamu svědčili proti němu, přestal odporovat. Patrně pochopil, že další vyšetřování by odhalilo nejenom tento podvod, ale i jiné, tak se ke všemu přiznal. Pro soudce už byl případ jasný a vše uzavřel rozsudkem. Zachovaný zápis o něm mluví: „Katar, dozorce dobytka, a Urnamu, rybář, to dosvědčili. Protože ryby nepřinesl do paláce, královský soud uložil, aby náhradou dal 60 kurů čerstvých ryb.“ Celý případ pak popsal ve své knize Na počátku byl Sumer V. Zamarovský. Patnáctinásobek způsobené škody byl tehdy trest dost citelný a patrně postihl i škodu neprokázanou.

Mistrem v odvětví podvod se stal obětník chrámu Eanna jménem Gimillu, který působil v slavném sumerském městě Uruk. Patrně ho práce nezatěžovala natolik, aby nemohl začít pracovat ještě na jeden úvazek. Obor jeho další činnosti byl velice zajímavý – podvody. Vyšetřující spisy nezachycují způsob, jakým podvody prováděl, pouze jejich výsledek. Gimillu začal odvádět dobytek ze stád různých pastýřů, pak ho patrně prodal a výtěžek si ponechal.

V roce 539 př. n. l. Novobabylonská říše padla a v Mezopotámii začali panovat perští králové. Za vlády prvního z nich – krále Kýrose II. Velikého (539–529) konečně udělali v evidenci pořádek a Gimillu se až poté dostal do rukou spravedlnosti.

Vyšetřovatelé pracovali velice pečlivě a zdokumentovali celý rozsah jeho činnosti. Protokol uváděl, že proces se týká „skotu, bravu a všeho majetku Paní z Uruku a bohyně Nanay, který Gimillu, syn Innin-šumu-ibnia, převzal z rukou správce dobytka a pastýřů Paní

u Uruku a potom jej nevrátil chrámu Eanna“. Vyšetřovatelé mu prokázali zpronevěru dvou krav z chrámového majetku; odvedení další krávy přímo ze stáda; odvedení pěti beranů rovněž přímo ze stáda; případ odvedení kozy; zpronevěru dvou šekelů stříbra; odvedení berana ze stáda hlídače dobytka Šamaš-šumu-ukina; odebrání karmínového kabátce a řadu dalších.

Proces vyvolal značnou pozornost a účastnili se ho špičkoví místní hodnostáři: představený městské rady Uruku, náčelník chrámu Eanna, vedoucí správy chrámu Eanna, královský náčelník, a řada dalších. Soud vyslechl 15 svědků, kteří Gimillua usvědčili, takže mu nezbylo nic jiného než se přiznat. Soud pak stanovil přísný rozsudek: odevzdat chrámu Eanna 92 vzrostlých krav, 302 kusů bravu, zaplatit 1 minu a 10 šekelů stříbra.

Jiný by se pod tíhou takovéto pokuty zhroutil, ale Gimillu byl z jiného těsta. Nejenže se z případu nepoučil, ale ve své činnosti pokračoval i nadále. Už v roce 534 př. n. l. stál opět před vyšetřovateli. Obvinili ho, že odvedl dva skopce ze stáda Marduk-dini-epušiho. Protože vše rychle vrátil, k soudnímu procesu nedošlo. V roce 530 odhalil uprchlého otroka jménem Rihetum, novému majiteli ho odebral, ale původnímu majiteli nevrátil. Dokonce ho pronajal jistému Sin-ibnimu za 5 šekelů stříbra ročně. Jakmile dostal peníze, pronajal ho dalšímu zájemci – Nubu-nadinovi za dalších 5 šekelů stříbra. Oba se obrátili na soud a opět začalo vyšetřování.

Také tentokrát vyšetřovatelé soustředili všechnen důkazní materiál – dopis jeho písaře Nabu-nadinovi, ve kterém nabízí již jednou pronajatého otroka k novému pronájmu, svědeckou výpověď Sin-ibniho, jakož i samotného Riheta, ale patrně opět k procesu nedošlo, protože všechny důkazy byly uloženy do archivu.

Na perském trůně již seděl Kýrův nástupce Kambýses, pak vládce Dáreios I., ale ani tyto změny podvodníka nezastavily. V roce 521 př. n. l. v dalším sporu písemně prohlašuje: „Datle, pachtovné za 1. rok vlády Dáreia, krále Babylonu, jsem neprodal a nikomu nedaroval.“

Vzhledem k jeho dosavadní kariéře patrně tušíme, jak to s těmi datlemi ve skutečnosti bylo.

Abychom se hlouběji zahleděli pod hladinu tehdejšího zločinu, můžeme přece jen přinést pár informací o výše uvedeném vyšetřování vraždy, jehož pravost někteří sumerologové zpochybňují. Je totiž možné, že tento školní případ měl nějakou reálnou předlohu, nebo byl složen z několika jiných reálných předloh, takže bychom ho neměli opomenout. Jednalo se o případ z roku 1850 př. n. l. Tři muži ve městě Isinu zavraždili muže a přišli to jeho manželce oznámit. Ona kupodivu vrahy neudala a jejich informace si ponechala pro sebe. Tím porušila pradávné zvyky a zákony. Protože nebylo žalobce, splnil tento úkol místní vládce, který vydal pokyn k přísnému prošetření celého případu. Výsledky šetření pak ještě jednou v rámci soudního přelíčení prověřilo soudní shromáždění města Nippur a vrahy i manželku oběti odsoudilo k smrti. Shromáždění však v tomto směru vyneslo dvě usnesení. První manželku osvobodilo a druhé původní výrok změnilo v neprospěch ženy. Dva různé závěry mohly skutečně sloužit jako školní příklady, protože případní adepti o výkon soudce se museli rozhodovat, na které straně je pravda, a které rozhodnutí je tedy správné.

Po klasických sumerských královstvích vládu v Mezopotámii převzal Akkad, který již zažil i královraždy. Tak byl svými šlechtici

Vládce a jeho tělesná stráž – Urská standarda

kolem roku 2279 př. n. l. zavražděn vládce Rimuš (Rimush), první syn zakladatele akkadského rodu Sargona z Akkadu, a stejný osud postihl jeho nástupce a mladšího bratra Man-ištúšu (Manishtushu) kolem roku 2255 př. n. l. Osud jeho syna, slavného akkadského krále Naram-Sina (Naram-Suena), byl nejdříve skvostný, ale ani on nezemřel v posteli. Podle všeho byl zabit při útoku kmenů Gutiů kolem roku 2200 př. n. l. Jejich další nástupce, král Šar-kali-šarrí (Sharkalisharri), byl kolem roku 2192 př. n. l. zavražděn v průběhu palácového převratu. Ani jednomu z nich nepomohlo, že se povýšili přímo na bohy.

Po Akkadu přišla Asýrie, po ní Novobabylónská říše, po ní Novoasyrská. Také zde se kradlo, vraždilo a podvádělo. Stejně tak se v dobách krize vraždili jejich vládci, strojily se proti nim pikle.

ΤΟΥ ΚΕ ΕΠΙ ΤΙΣ ΑΡΙΣΤΟΓΕΝΟΥΣ ΤΑΧΥΤΗΤΕΣ
 ΜΕΛΑΝΘΕΩΣ ΤΙΣ ΕΒΕΥΤΟΥ ΤΕ ΜΕΛΑΝΘΕΩ
 ΡΗΚΕΝ ^{ΕΛΕΥΣΙΝΑ} ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΕΡΜΕΝΝ ΟΥΚ ΕΝΕΙΛΟΣ
 ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΟΓΕΝΟΣ ΕΥΡΟΣ ΔΕΥΒΑΝΔΥΚΗ
 ΩΣΕΤΕΡΗΝ 118. ΜΕΤΑΧΕΙΜΒΟΥΣΑ ΓΕΝΕΑ
 ΕΥΚΝΗΤΕΜΟΣ ΚΟΛΟΓΕΝΕΙΟΣ ΦΑΚΟΣ ΤΕΛΕΡΡΗΝΑ
 ΕΞΑΡΙΣΤΑΡΩΝ ΟΥΔΕΤΕΡΕΧΑΙΝΟΝ ΕΞΕΡΙΠΤΩ
 ΕΠΙΤΕΜΕΝΟΣ ΤΗΝ ΔΕΞΙΟΝ ΚΑΡΠΟΝ ΤΡΑΝΝΗ
 ΒΑΡΒΑΡΙΚΟΙΣ ΔΕΙΝ. ΕΧΩΝ ΧΡΥΣΟΕΥΚΛΗΤΩΝ
 ΜΙΣΤΕΡΑ Γ' ΙΤΙΝΑΣ 1 ΚΡΙΚΟΝ ΠΑΤΗΡΗΝ
 ΕΝΩΜΑΧΥΤΟΣ ΚΥΣΤΕΤΡΗ ΚΗΠΕΡΙΤΟΙΩΝ
 ΧΑΛΥΔΑΙΩΝ ΤΑΡΙΣΩΝ ΤΟΥΤΗΝ ΟΣΟΝ ΗΝ
 ΓΑΡ Η ΑΠΕΤΗ ΧΑΛΚΟΥ ΧΩΣΤΕΡΑΤΕΚΤΑ
 ΤΟΥΤΗΝ ΕΝΕΙΟΧΡΕΩΣΙ ΚΥ ΔΕΙΝΑΙ ΚΩΣ ΧΕ
 ΜΗΤΕΡΕΝ ΔΕ ΤΟΝ ΒΟΥΛΟΜΕΝ. Ν ΤΟΙΣΤΑΡΑΤΟΥ
 ΕΥΡΑΜΕΝΟΥ

ΕΥΤΥΝ ΔΕ ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΝΕΙΛΟΣ ΔΕΥΒΑΝΔΥΚΗ
 ΒΙΩΝ ΔΟΥΡΟΣ ΚΑΤΗΚΑΝΤΟΥ ΤΩΝ ΤΑΡΑΧΩΝ
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΥΣ ΜΕΤΕΡΕΘ ΔΕΥΒΑΝΔΥΚΗ
 ΟΥΤΟΤΕΡΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΚΑΤΑΚΗΡΤΟΣ ΧΑΛΚΟΥ
 ΟΥΚ ΕΧΩΝ ΑΝΑΚΕΧΩΡΗΚΕΝ ΙΜΑΤΙΟΝ ΚΑΙ
 ΙΜΑΤΙΟΝ ΠΑΙΔΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΕΙΟΧΡΕΩΣΙ
 ΚΕΤΗΝ ΑΞΙΟΝ ΧΕ ΚΑΙ ΧΑΛΚΟΥ 12
 ΤΟΥΤΗΝ ΟΣΟΝ ΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΟΥΚ ΕΝΕΙΛΟΣ
 ΠΡΟΣΤΑΥΝΑΜΕΝΟΥ ΑΠΕΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΤΑΡ
 ΤΟΥΤΗΝ ΤΟΙΣΤΑΡΑΤΟΥ

ΠΡΟ. 002

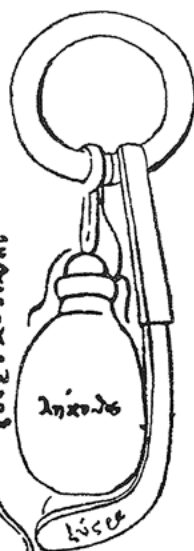

c

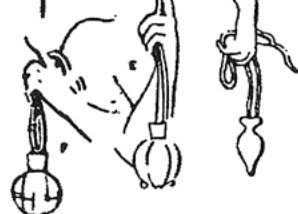
Ο ΟΥΔΕΤΕΡΕΧΑΙΝΟΝ

A

ΑΠΕΤΗ

ΚΑΙ

Staroegyptský zatykač

ZLOČINY ZPOD PYRAMID

Ale podívejme se o kousek vedle – do starého Egypta, druhé kolébky dnešní civilizace. A my již víme, že když se řekne slovo „civilizace“, jako jeho odezva se ozve slovo „zločin“. Ale s vyšetřovacími záznamy je to stejné jako v Mezopotámii. Zločiny bezvýznamných lidí pokryl prach a zcela je zlikvidoval čas, takže nám opět zbyly jen zločiny mocných.

Tím se ale dostáváme k nejznámějšímu zločinu starověku – organizovanému vykrádání hrobek faraonů, ke kterému došlo v době vlády faraóna Ramesse IX., který vládl v letech 1129–1111 př. n. l. Máme ho nejen poměrně pevně datovaný, ale o pokrytý příslušnými dokumenty. O celé této záležitosti vypráví několik papyrů, zejména Abbotův papyrus, papyrus Leopolda II. a Amherstův, stejně tak Mayerovy papyry. Vyšetřování bylo provedeno několikrát – v roce 1116, 1113, ale i v roce 1111, kdy skončilo až za vlády dalšího faraóna Ramesse X. (1111–1107). Všechno přirozeně před naším letopočtem.

Egypt byl na konci vlády Ramesse IX. opět jednou v krizi, což se odrazilo v složité ekonomické situaci a následně v růstu kriminality. Zloději se dokonce opovážili zaútočit na posvátné hrobky egyptských faraónů ve Městě mrtvých, nedaleko hlavního města království – Vesetu, které známe také pod řeckým názvem Théby. Tehdy se dalo dohromady osm zlodějů. Celou partu tvořili kameník Amenpnúfer,

kameník Hapíver, tesař Setchnachte, převozník Ahej, zlatník a šperkař Hapio, rolník Amenemheb, tesař Arnamón a nosič vody Kamvés. Podle všeho kápem celé skupiny byl Amenpnúfer, jehož jméno je zaznamenáno na několika papyrech. Nebyli to žádní nováčci nebo začátečníci. Celá tato skupina se na vykrádání hrobek specializovala již čtyři roky. To ale dosvědčuje ještě jedno: skupina musela být napojena na některé vyšší hodnostáře, protože jen ti mohli ukradené artefakty zpeněžit nebo je dál prodávat. To by skupina řemeslníků sama nedovedla.

Zatím vykradla několik hrobek nižších hodnostářů, a podle všeho se po nich nikdy ani nepátralo. Výdaje na vyšetřování totiž mnohdy převyšovaly způsobenou škodu, takže se od něj přímo upouštělo. Tím rostl apetyt zlodějů. V roce III6 př. n. l. se rozhodli sekynu své zlodějské drzosti zatím skutečně vysoko. A jak se později ukázalo, až příliš vysoko. Jejich terčem se měla stát hrobka krále Sechemréa Sobekemsafa II. a jeho manželky Nubchassy. Nepozorovaně, snad za pomoci stráží, které se dívaly někam jinam, se zloději nerušeně dostali do Města mrtvých a bez potíží se v něm pohybovali. Když se prolomili dovnitř hrobky, čekala je pohádková kořist. Tělo faraona bylo poseto zlatem. Na hlavě měl zlatou čelenku, na hrdle množství zlatých šperků a amuletů. Šperky ležely také v rakvi kolem jeho těla.

Samotný Amenpnúfer k tomu vypověděl: „Otevřeli jsme jejich sarkofágy a rakve (...); objevili jsme vznešenou mumii tohoto krále, ozbrojenou chopešem (staroegyptským mečem s dvoubřitou srpovitou čepelí – *pozn. autora*), s velkým množstvím zlatých amuletů a šperků kolem jeho krku, na tváři měl zlatou pohřební masku; a vznešená mumie tohoto krále byla zcela zakryta ve zlatě; jeho rakve byly pokryty zlatem a stříbrem uvnitř i vně a zdobeny všemi druhy vzácných kamenů. Sbírali jsme zlato, které jsme našli na ctihodné mumii tohoto boha, a také jeho amulety a šperky, které měl na krku a byly na rakvích, ve kterých odpočíval.“

Ani v rakvi jeho manželky to nebylo horší. „Také jsme našli královskou manželku a shromáždili vše, co jsme na ní našli. Vzali jsme předměty ze zlata, stříbra, bronzu a rozdělili je mezi sebe.“ Kromě

toho všeho s sebou vzali i celé zařízení hrobky. Podíl každého z nich představoval zlato o váze 1,8 kilogramů, podle tehdejší váhy 20 debenů!

Stopy po vloupání se nedaly zahladit, a tak zanedlouho celou záležitost svým nadřízeným hlásila dvojice písařů – Horišeri, syn Amennachata, a Pabes. Po odhalení tohoto vloupání začalo velké vyšetřování, které zanedlouho slavilo úspěch. Staroegyptská policie tedy nebyla tak neschopná, jak by se našinci zdálo. Podle všeho se ve Vesetu o této krádeži, která jistě ve městě vyvolala značný rozruch, velice intenzivně diskutovalo, takže pomalu, ale jistě se do uší policie doslaly informace první a po nich další. Do centra její pozornosti se dostal samotný Amunpnúfer, který byl zatčen, ale v podstatě se mu nic nestalo.

Amunpnúfer později ke svému prvnímu zatčení vypověděl: „Jednoho dne se thébská policie dozvěděla, že právě my jsme vyplnili nekropoli. Zatkli mě a uvěznili v budově guvernéra Vesetu. Vzal jsem pak dvacet zlatých debenů, které mi připadli jako podíl z kořisti, a dal je písaři z přístaviště Chaemopetovi. Osvobodil mě. Setkal jsem se se svými komplici a dali mi (nový) podíl.“ Tento písař podle všeho celou záležitost vyšetřoval a byl to lump větší než oni všichni dohromady. Nejenže kameníka propustil na svobodu, ale po dalších členech této skupiny již nepátral, protože tito zjevně byli i nadále na svobodě a nic se jim nestalo. Vedlo se jim tak znamenitě, že bez problémů vyplatili svému náčelníkovi jeho nový podíl, místo toho, který použil jako úplatek pro blaho celé této skupiny. Již to napovídalo, že smetanu z celé záležitosti slízl někdo nahoře. Prokázalo se to poměrně brzy.

Tři roky po této rozsáhlé krádeži došlo k dalšímu vyšetřování. Celá záležitost se dostala do soukolí mocenského boje dvou vysokých vesetských hodnostářů. Náčelník Východního Vesetu Pesjúr nebo vezír získal v roce III3 př. n. l. informace, že v Západním Vesetu, kam Město mrtvých spadalo, dochází k vylupování hrobek. Hned to na svého konkurenta, náčelníka této oblasti a vrchního velitele její policie Pawera, nahlásil egyptskému vezírovi Chamvésovi. Pawera obviño-

val z přímé spolupráce se zloději, nebo alespoň z nedbalého výkonu svých povinností, spojených s ochranou Města mrtvých v Údolí králů. Vezír dal příkaz sestavit vyšetřovací komisi, aby vše prošetřila. Její závěry však byly pro Pawera pozitivní. Členem se stal také on jako místní vrchní policejní velitel, dva jeho nižší policejní velitelé Bekenverel a Mentherchopšef nebo řadoví policisté pohřebiště. Bylo prohledáno deset královských hrobek v Údolí králů a byl potvrzen pouze případ vykradení hrobky faraona Sechemréa Sobekemsafa II. Spolu s tím byly prohledány hrobky v Údolí královen, kde byla již před pár lety narušena hrobka manželky faraona Ramesse III., Iset. Vyšetřovatelé dokonce s sebou přivezli jednoho z pachatelů útoku na tuto hrobku, mědirytce Peicharu, ale i přesto, že byl na místě poměrně silně bit, nepřiznal se k vyloupení dalších hrobek v tomto údolí. Vyšetřovací komise nakonec konstatovala, že vše ostatní je v pořádku.

Horší už to bylo s hrobkami soukromých osob, které byly povětšinou vykradené. Pawera dokonce komisi předložil seznam vykrádačů hrobek. Kde ho tak najednou vzal a proč je již dávno nezajistil a nepotrestal, není známo. Dokonce se cítil tak na koni, že zorganizoval demonstraci zaměstnanců Města mrtvých – inspektorů, správců hrobek, policistů a dělníků, pod vezírovými okny. Vezír se rozzlobil a vše hnal až k faraonovi.

Došlo k soudu, který trval několik dní. Předsedal mu vezír Chamvése a jeho členy byli králův stolník Nesamón, králův stolník Neferkeremperamón, vezír, velekněz, královští písaři a významní šlechtici. Vypovídal před nimi nejen Amenpnúfer, ale i řada dalších vykrádačů hrobek, podle všeho členů čtyř nebo pěti největších band. Celkově se jednalo o skupinu více než šedesáti lidí. Většina již byla zajištěná a po jejich zbytku pátrala pomocí zatykačů egyptská policie. V průběhu vyšetřování byli všichni pachatelé mučeni bitím dvojitou tyčí, vystaveni baštonádě na nohou a rukou, a podle všeho byli mučeni i rozpálenou mědí. Celou touto procedurou prošlo osm hlavních obviněných a po jejím skončení se všech osm ke svým činům doznalo. Na základě těchto přiznání byla vykonána i rekonstrukce celého tohoto vloupání, která získané poznatky potvrdila.

Bohužel písař nezapsal tresty všech obviněných. Vzhledem k povaze trestného činu a vzniklým škodám byly patrně nejvyšší. Amenpnúfer byl naražen na kůl a zemřel v mukách. Tresty ostatních zlodějů byly jistě obdobně kruté. Co se stalo úplatnému písaři, nevíme. V případě, že ještě žil, jeho trest musel být rovněž těžký. Přesto se vezírova obvinění neprokázala, Pawera byl rehabilitovaný a vezír se z dalších dokumentů vytratil. Což je dost zajímavé, protože až po vezírově zákroku byla všechna dosavadní vyšetřování konečně dovedena do konce a pachatelé nakonec i potrestáni.

Že ale vyšetřování nebylo úplně dokonalé, svědčí jeho další pokračování, již za vlády Ramesse X., kdy bylo odhaleno narušení hrobek faraonů Ramesse II., který vládl v letech 1279–1213 př. n. l., jeho otce Sethiho I. (1290–1297 př. n. l.) a Ramesse VI. (1142–1132 př. n. l.). Podrobněji o tom vypovídaly záznamy Mayerových papyrů. Egypťští vykrádači hrobů byli jistě šikovní a měli i vlivné přátele. Vždyť v podstatě byly již v této době vykradeny hrobky většiny egyptských vládců, jejich manželek, dětí, úředníků, služebníků nebo jiných hodnostářů.

Ale nejenom mrtví faraoni to měli těžké. A ani nemuseli být nejúspěšnější.

Dokazuje to případ vraždy jednoho z nejslavnějších egyptských vládců Ramesse III. (1184–1153 př. n. l.). Za jeho vlády dosáhl Egypt jednoho z vrcholů své moci. Povedlo se mu odrazit útok Lýbijců a tzv. mořských národů, které kolem roku 1200 př. n. l. zaútočily na celé východní Středomoří, obsadily Kypr, zničily Chetitskou říši, Ugarit a přes území Palestiny se dostaly až k egyptským hranicím, kde byly zastaveny s vypětím všech sil. Cena za to byla vysoká. Zemi zachvátil hlad a bída. Vše vyvrcholilo povstáním v roce 1153 př. n. l. Pak přišla rána poslední. Při návštěvě svého zádušného chrámu na západním okraji Vesetu (Théb) na jaře stejného roku byl faraon zavražděn spiklenci. V průběhu náboženských obřadů věnovaných zesnulým se na něj na Medinet Habu ve Vesetu spiklenci vrhli se zbraněmi. Rozřízli mu hrdlo, a jeden ze spiklenců mu dokonce usekl palec na noze. Faraon zemřel v první den 32. roku své vlády, který hodlal rovněž osla-

vit. Jeho syn a nástupce na trůnu – Ramesse IV. (1153–1149 př. n. l.) dal celé spiknutí prošetřit a spiklence odsoudit ke trestu smrti, respektive donutit, aby spáchali sebevraždy.

Ukládá to již zadání, které vyšetřovatelům určil: „Předložil jsem správci pokladu Montemtowi, správci pokladu Pefrowi, nositeli standardy Karovi, stolníku Paibesovi, stolníku Kdondenovi, stolníku Maharbalovi, písaři Majovi, písaři archivu Premhabovi, nositeli standardy Hórímu tyto řeči, které povídají lidé; já o tom nevím. Jděte a vyšetřete to! Až dojdete k cíli, vyšetřete je, přičiňte se, aby vlastní rukou zemřeli ti, kteří mají zemřít, aniž se o tom dozvím! Potrestejte i ostatní, aniž se o tom dozvím.“

Ukázalo se, že v čele spiknutí stála jedna ze dvou hlavních faraonových manželek Tija (Tiya). Jejím cílem bylo nedovolit, aby se vlády v zemi po stávajícím vládcu ujal právoplatný dědic a syn Ramesse IV., kterého měl se svou druhou hlavní manželkou Titi. Místo něj se měl moci chopit její vlastní syn, princ Pentawer. Snad ona i její okolí mělo představu, že ve skutečnosti budou zemi vládnout sami jeho jménem, nebo se báli až příliš silného panovníka, kterým by se pozdější Ramesse IV. mohl stát.

Kromě skupiny harémových žen byl jejím nejbližším společníkem představitel faraonovy komory Pebekamen, který vynášel z harému Tijny instrukce, včetně pokynů ostatních harémových žen, jejich matkám a bratrům. Podle všeho on byl faktickým organizátorem celé této vražedné a spiklencecké konstrukce. Vedl korespondenci s dozorcí nad otroky a významnými vojenskými veliteli. Podle vyšetřovacího spisu příbuzné harémových žen podněcoval ke vzpouře: „Podněcujte lidi, pobízejte nepřítel, aby se chovali nepřátelsky vůči svému pánu!“ Na něj byli přímo napojeni další dva vysocí hodnostáři dvora – velitel vojska Pejes (Pasai) a Tijin syn Pentaweret (Pentaware, Pentawer), někdy psáno jako Patvér nebo Pentaaur. Mezi významné podporovatele spiknutí patřil i náčelník nubijských lučištníků Bonemwez (Binemuacet). Oba velitelé plánovali po úspěšném zavraždění vládce posílit své jednotky a pomocí nich odrazit případný pokus Ramesse IV. o uchopení moci.

V první etapě se rozhodli vládce zabít pomocí obdoby voo-doo. Sehnali kouzelníka, který vyrobil několik sošek z vosku, a pomocí nich se snažili uškodit vládci a lidem z jeho nejbližšího okolí. Voskové figurky přenášel dovnitř harému zřízenec Elrem. Správce dobytka Pahiboon sehnal čarodějnickou knihu, která prý obsahovala návody, jak v takovémto případě postupovat. Když čarování nepomohlo, přistoupili spiklenci k vraždě klasické. Vyčíhali si vládce ve chvíli, kdy nejméně útok očekával, a byli úspěšní. Ale jejich vítězství bylo jen dočasné. Podobně jako jiní spiklenci, např. vrahové Caesara, věděli, jak chtějí sprovodit ze světa svou oběť, ale vůbec netušili, jak budou postupovat v případě, že se jim to povede. Ramesse IV. byl na rozdíl od nich zjevně rychlejší a průraznější. Otěže vlády ihned převzal do svých rukou a okamžitě začal vyšetřovat celou tuto vraždu. Patrně ani to nešlo tak rychle, jak si představoval, protože tělo jeho otce podle všeho balzamovali až po několika dnech. Počítačová tomografie jeho mumifikovaného těla, provedená před několika lety, ukázala

Mumie zavražděného krále Ramesse III.

hlubokou řeznou ránu v krku. Podle všeho provedenou ostrým nožem. Během procesu mumifikace byl do rány vložen amulet Horova oka pro účely hojení a krk byl pokryt límcem tlustých lněných vrstev.

Nakonec se rozeběhly soudní procesy, které byly celkem čtyři. Vyšetřovací komise celkově vyšetřila kolem čtyřiceti lidí. Podle míry jejich provinění je rozdělila do dvou skupin. V první, která byla odsouzena ke trestu smrti, byli přímí spiklenci: Pebekkamen, stolník Mesedsuré, správce harému Panouk, písař harému Pendua, stolník harému Ptuentamón, úředníci harému Karpes, Chamope, Chammaal a další, tajemník Pebekkamene Ašehebsed, stolník a správce pokladu Peluka atd. V druhé, které bylo umožněno, aby spáchali sebevraždu, byli lidé, kteří o připravovaném spiknutí věděli a přípravy zatajili: stolník Hentenamón, představitel harému Amencha, písař harému Pari, písař Šedmazeser, stolník Nebzefaj, správce Ejaro, písař Messsi, ale také dva z hlavních spiklenců Pejjes (Pays) a Pentawera. Trest uřezání nosu a uší postihl ty falešné svědky, kteří spiklencům dosvědčovali alibi.

Další dva procesy se konaly dokonce i s členy soudu, a to za večírek, který uspořádali s některými spiklenci. Účastnilo se ho pět soudců, šest obviněných žen a generál Pyjes. Čtyřem soudcům byl uříznut nos a uši a další byl slovně pokárán za to, že se s obviněnými ženami bavil. Soudce Hori byl také zapojen, ale jeho trest není zaznamenán. Soudce Paibaset spáchal po svém zmrzačení sebevraždu. Tento zásah s členy soudu jasně ukazuje, že nový vládce hodlal vymýtit příští nebezpečí, namířené proti jeho vlastní osobě, skutečně od základu.

Celkem bylo popraveno 28 lidí, zatímco 10, včetně Pentawera, si mohlo vzít život. Text na něj lakonicky odkazuje: „Oni (tj. soudci) ho nechali tam, kde byl, vzal si život.“

Popravení byli zpopelněni a jejich popel byl rozsypán do okolí. Pro Egyptana to byl těžký trest, protože předpokladem případného posmrtného života bylo uchování těla v nezměněné podobě. S výjimkou změn v průběhu balzamování.

Osud Tijy není znám, jednoduše ze dne na den zmizela a už o ní nikdo neslyšel. Pravděpodobně byla okamžitě popravena.

Jiné to bylo s jejím synem. V podstatě ani neznáme jeho jméno, protože bylo ze všech nápisů vymazáno. On a jiní významní spiklenci byli v průběhu procesu oslovováni fiktivními jmény a až tyto soudní protokoly zaznamenal. Takže jméno Pabekkam v originál překladu zní: Slepý služebník, Mesedsura – Ra ho nenávidí, Pentawer – Ten, který byl nazýván tímto jiným jménem, Bonemwez – Ohavnost ve Vesetu. Už to byl další těžký trest, protože podle egyptských představ bylo jméno člověka jedním z pěti znaků jeho těla. Kdo neměl jméno, posmrtný život ho nečekal.

O osudu Pentawera se dlouho nic nevědělo. Předpokládalo se, že spáchal sebevraždu jedem a jeho tělo bylo rovněž spáleno. V roce 1887 se ale objevila mumifikovaná mrtvola nějakého neznámého egyptského prince ve věku 25–30 let. Protože se nevědělo, o koho se jedná, byl dlouho označován jako Neznámý princ nebo Muž E. Mrtvola ležela v bílé, prosté truhle, neoznačené nápisem. Byla zabalena do ovčí kůže, kterou Egypťané pokládali za nečistou. Nenesla tradiční stopy balzamování. Tělo bylo pokryto nějakou bílou pastou a po jejím odstranění začalo hnít, takže bylo nutné ho okamžitě balzamovat. Muž byl vyhublý, jeho tváři, zvrácené dozadu, vládla široce otevřená ústa, jakoby se snažící zachytit jeho poslední bolestivý výkřik. Ruce a nohy měl zkroucené, břicho natažené. Na krku, na kůži měl záhyby, které jasně ukazovaly, že tento mladý muž byl oběšen. Jestli se jednalo o sebevraždu, nebo popravu, není jasné. V každém případě, když se provedlo porovnání jeho DNA s jinými egyptskými panovníky, objevila se obrovská shoda s DNA Ramesse III. Takže takto patrně dopadl jeden ze spiklenců.

Chetitský bojovník

ZLOČINY ŘÍŠE CHETITŮ

Pojítkem mezi Mezopotámií a Egyptem byl Blízký východ a v nejstarších dobách lidských dějin stejně tak jižní část poloostrova Malá Asie, jehož význam po čase nebývale rostl, a to tak, že začal ovlivňovat okolní země. V minulosti zde vzniklo mnoho států, na jejichž území se dnes nachází Turecko, Libanon a Sýrie. Svým způsobem do celého tohoto prostoru můžeme zahrnout i území severního Iráku.

Také zde žili lidé, také zde se vytvořily první lidské civilizace a také zde existoval zločin. Z pradávných států, které zde kdysi dominovaly, vyberme nejdříve říši Chetitů, která zahrnovala skoro celou dnešní Malou Asii, významné části Sýrie, Libanon a v dobách svého největšího rozkvětu se dotýkala až dnešního Izraele. O moc soupeřila jak s Egyptem, tak se státy Mezopotámie. Vzhledem k tomu, že šlo o Indoevropany, mezi historiky se objevují názory, které ji ztotožňují s Trojským státem, nebo se alespoň předpokládá, že Trója ležela na západních hranicích Chetitské říše ve formě nárazníkového státu. Pád Tróje a Chetitů totiž přišel ve stejné době. A u obou přišel útok od moře.

Podobně jako v těchto státech, i Chetitové bojovali proti zločinu. Jeho škála byla poměrně pestrá a rozkrývá nám ho Chetitský zákoník, sepsaný kolem poloviny 16. století př. n. l., jehož text se nám zachoval na dvou tabulkách po 186 paragrafech. Bohužel nevíme, zda

neexistují ještě další tabulky. Trestné činy byly chápány i jako hříchy, protože obojí vyjadřoval společný výraz „waštul“. Z tohoto důvodu byl chetitský vládce s titulem tabarnaš jak nejvyšším vládcem, tak nejvyšším knězem, zákonodárcem, nejvyšším soudcem a definitivně rozhodoval o řadě sporných případů, případně o milosti.

Nejpřísněji se přirozeně trestal odpor vůči vrchnosti, tedy vůči králově autoritě. Trest smrti mohl dostat nejen ten, kdo byt jen něco namítal proti rozhodnutí krále a jím jmenovaných hodnostářů, ale i ten, kdo ukradl bronzové kopí od brány královského paláce, protože tím byla autorita krále poškozena! Patrně k takovéto krádeži skutečně došlo, když se dostala až do zákoníku. Smrtí se trestaly rovněž zločiny proti náboženství nebo branné moci, ale též provozování čarodějnictví, vraždy, sodomie, znásilnění a incest (hurkel), který zahrnoval škálu mnoha možností v tomto směru a bylo mu věnováno skutečně dost paragrafů. Tento trestný čin byl podle Chetitů tak vážný, že se dostal i do mezinárodní smlouvy, již podepsal vládce Šuppiluliumaš I., který vládl přibližně v letech 1344–1322, s Chukkanášem, králem Azzi-Chajaši: „V zemi Chatti platí však předpis: ‚Bratr sestru, sestřenici nesmí vzít.‘ Není to dovoleno. Ten však, kdo to tak učiní, nezůstane v Chattušaš naživu, nýbrž zemře. Ježto pak vaše země je barbarská, je tam zvykem, že bratr si bere sestru, sestřenici. V Chattušaš to však není dovoleno! Jestliže k tobě jednou přijde vlastní nebo nevlastní sestra, sestřenice, tak jí dej jíst a pít. Jezte, pijte, dobré myslí buďte! Neodvažuj se však si ji vzít! Není to dovoleno! Na to je trest smrti, o to se sám nepokoušej!“

Přirozeně, že se objevovaly také další zločiny, které byly součástí každodenního života Chetitů: loupežná vražda, nevěra manželky (a zase ne manžela), vzpoura otroků... Ne vše se ale trestalo smrtí! Chetitové byli v tomto ohledu velice tolerantní. Své zákony postupně upravovali, a tak se tresty po kodifikacích mírnily. Zatímco nejdříve za některé činy hrozila smrt, v další etapě již jen tresty tělesné, v poslední je mnohdy nahradily vysoké pokuty. Například za zabití svobodného člověka v hádce musel pachatel vydat čtyři osoby náhradou, za otroka dvě. Za nedbalostní usmrcení vydat dvě osoby za svo-

bodného, za otroka jedu. Později i zde nastoupily finanční pokuty. Za zabití obchodníka byla pokuta 100 min stříbra. Loupežná vražda se trestala velikou peněžní pokutou a trojnásobnou náhradou odcizeného zboží, vražda pokutou 6 min stříbra, zabití 2 minami stříbra. Jen pro doplnění – jedna mina se rovnala přibližně 300 g stříbra. Skutečně přísně se trestal únos, a to odevzdáním domu a rodiny, nebo dokonce odevzdáním šesti nebo dvanácti lidí – členů pachatelovy rodiny. Za nejnebezpečnější krádež bylo považováno zcizení dobytka. Celkem 35 paragrafů bylo věnováno tomuto problému. Přirozeně, že tresty pak tomu odpovídaly. Za krádež býka nebo dvouletého koně musel pachatel odevzdat nejdříve 30 koní nebo býků, později už jen 15. Pamatovalo se i na případ, že zloděj si svůj čin rozmyslel a ukradené dobytče nakonec nechal být. I přesto mu hrozil trest sedminásobku ceny ukradeného. Obdobně se chránily lesy, ovocné stromy a vinice. Zcizení většího počtu stromů podléhalo dokonce výroku panovníka, což by mohlo znamenat vynesení rozsudku trestu smrti. Zajímavý byl postih krádeží, které byly v těch dobách nejčastějším zločinem. Když se jí dopustil bohatý člověk, byl potrestán. Lepší to měl chudáš, ale pouze v případě, že se ke své krádeži přiznal a ukradenou věc vrátil. Jeho pán a vládce měl pak za povinnost od jeho dalšího potrestání ustoupit.

Mimořádné velkou pozornost ale Chetitě věnovali ochraně vodních zdrojů (pramenů, nádrží, jezírek nebo vodovodů), které byly obecně považovány za posvátné. Chránila se sklizená úroda a v podstatě celé jejich skladové a distribuční hospodářství, což jsme již sledovali nejen u okolních států. Již době, kdy se lidé začali živit zemědělstvím, byla úroda považována za společný majetek a podle toho se s ní zacházelo. Uprostřed pravěkých vesnic se nacházely zásobovací jámy, ve kterých se zrní skladovalo a z nichž se v případě potřeby čerpalo. Jámy tak ležely všem na očích a hlídal je vlastně každý člen obce. V době zrodu prvních států došlo k centralizaci této činnosti, v sídlech vládců vznikly centralizované sklady, které byly patřičně hlídány a stav zásob důsledně evidován. Objevily se tak funkce různých hodnotářů, kteří následně o tyto sklady pečovali. Není náhodné, že ná-

zvy z oblasti kontroly a evidence převzala později i policie – dozorce, inspektor nebo komisař.

Podle všeho právě v této oblasti docházelo k nejzávažnějším zločinům. A to jak ve státech Mezopotámie, tak ve starém Egyptě, nebo i u Chetitů, kde tyto zločiny informačně pokrývají záznamy na hliněných tabulkách. Zločiny spojené s podvody s dodávkami zrní pro centrální sklad byly Chetity považovány za buď společensky velice nebezpečné, nebo časté, protože se jimi zabývalo několik dochovaných dokumentů, což je velice zajímavé. Svědčí o tom například Instrukce pro služebníky chrámu, která přímo upozorňuje na několik trestných činů v tomto směru: „Když mnoho zasejete, a před knězem řeknete, (že zaseli jste) málo, nebo když pole boha (*tj. chrámu – pozn. aut.*) je rozkvetlé, ale pole oráče (*tak instrukce označuje svobodné chetitské rolníky – pozn. aut.*) pusté, a vy (oráči) pole boha za své vyhlásíte a vaše pole prohlásíte za pole boha, nebo když sklídíte zrní a o půlce budete mluvit a o půlce ne, a pak se o něj tajně rozdělíte, tak to je hřích. Vaše zrní pak bude vzato všechno a nasypáno do sýpek božích.“

Současně se královské sýpky staly terčem krádeží, ale i podvodů, jichž se dopouštěli správci těchto sýpek. Jeden z nejrozsáhlejších podvodů se státním zrním nám zachytily vyšetřovací protokoly.

Když se v roce 1525 př. n. l. stal vládcem, tedy tabarnou, energický šlechtic Telipinuš, začal hned s kontrolou královských sýpek a stavu zrní. Prováděl ji vrchní správce královských sýpek a vedl si znamení. Ve své práci i v zrní samotném se velice dobře vyznal, takže skrýt před ním nějaký ten podvod bylo skoro nemožné.

V jedné ze sýpek zpozorněl. Zabořil ruku do hromady zrní, vytáhl ji a vylovené zrní velice podrobně zkoumal. Písař, který ho doprovázel a o kontrole dělal zápis, vše bedlivě pozoroval. Byl poměrně zkušený, takže zachytil chmury a nespokojenost v jeho tváři. Jejich příčinu mu správce hned vysvětlil: „Tohle je krmné zrní, a ne potravinové. Bohové nás přivedli přímo sem, aby nám ukázali podvodníky. Tady se kradlo. A ve velkém!“

Potvrdila to kontrola celého skladu. Vrchní správce spěchal za vládcem, aby mu oznámil nepříjemnou zprávu. Telipinuš dlouho

s rozhodnutím neváhal. Velitel palácové stráže dostal příkaz vše prošetřit, zjistit viníky a předvést je k vládci.

Začalo to, čemu se dneš říká „mravenčí policejní práce“. Předně se ukázalo, že ke krádeži a záměně zrní nedošlo v královské sýpce. Zápisy tento fakt potvrdily a svědkové také. Zrní ve skladu leželo přesně tak, jak ho do něj povozy z provincie přivezly. Ale i to byla důležitá stopa. Vyšetřovatelé se vybrali až tam a opět měli na první pohled smůlu. Místní záznamy ukázaly a svědkové také před bohy dosvědčili, že tamní oráči odevzdali předepsané dávky v předepsané kvalitě a v předepsaném množství. Vyšetřovatelům teď už bylo jasné, že k záměně zrní mohlo dojít pouze v průběhu jeho přepravy, i to, že do jeho výměny za krmné zrní musel být zapojen nějaký vysoce postavený hodnostář. Kdo jiný by měl k dispozici takové množství krmného zrní než člověk mimořádně dobře situovaný.

Vyšetřování se v této chvíli zaměřilo již jen na úzkou skupinu osob a záhy přineslo kýžený výsledek. Celou akci zorganizovali šlechtici Tanuv, Taruš a Tahravail. Na rozkaz tabarny je stráže zajistily a odvedly před pankuš – nejvyšší shromáždění chetitských šlechticů. Podle zápisu hliněných tabulek, které uvádí G. Giorgadze ve své práci Poznámky k sociálně-ekonomickým dějinám chetitského státu, pankuš přikázal obžalovaným „vzít z pravé plece zbraň“, tj. zbavit je výsad šlechtice, a udělat z nich „lidi pluhu“, tj. oráče.

Chetitské právo, které v mnoha ohledech navázalo na humánní principy práva sumerského, se nesnažilo člověka za každou cenu zbavit života. Platilo to především o trestech vysokých funkcionářů. Zákonodárce v těchto případech neusiloval o jejich život, ale spíš o to, aby je zbavil prestižních hodností a snížil jejich společenské postavení. Snad to byl pro hodnostáře, zvyklé na přepych, trest skutečně dostatečný.

Chetitská Palácová kronika, která kromě jiného zachycovala některé jiné kriminální případy, nám uvádí případ, který to zcela dosvědčuje.

V chetitském městě Hurma byl správcem provincie jistý Aškaliaš. Patrně si vedl dobře a měl plnou důvěru vládce. Ale všeho do času.

Zatím žil spokojeně, stejně jako jeho přítel Išpudaš-Inaraš. Kdysi byl hrnčím, ale pak se, neznámo jak, proslavil, nebo vetřel vrchnosti do přízně, nebo něco podobného, padl Aškaliašovi do oka a ten z něj udělal svého náměstka v městě Utahzumi. Vše šlo nějakou dobu i nadále jako po másle, ale když je až příliš dobře, začínají problémy. Palácová kronika se jimi blíže nezabývá, ale jisté je, že zájmy obou přátel se dostaly proti sobě. Nejpravděpodobnější je, že Išpudaš-Inaraš přerostl svému ochránci přes hlavu, což se nikdy neodpouští.

Po čase Aškaliaš svolal své nejbližší podřízené a tak dlouho se radili, až vymysleli plán. Pak sehnali lidi, kteří byli ochotní odpřisáhnout cokoli, falešné svědky a další podvodníky. Išpudaš-Inarnaše zatkli, posadili do vězení a obvinili z velezrady, nebo z něčeho podobného, protože podle hliněných tabulek, které celý případ popisují, hrozil Išpudaš-Inarnašovi za jeho „zločiny“ trest smrti. Patrně proběhl celý proces, na jehož konci byl příslušný rozsudek trestu smrti vynesena.

Aškaliaš si byl výsledky vykonstruovaného procesu tak jistý, že souhlasil s podáním odvolání. Nejvyšší instancí byl v těchto případech samotný chetitský vládce – tabarnaš. Právě on patrně zvážil nejen předložené argumenty, ale zjistil si také celkové informace o vztazích Aškaliaše a Išpudaš-Inarnaše, tj. provedl komplexní prověrku celého případu. Chetitští vyšetřovatelé byli skutečně na úrovni a výsledky jejich šetření se vůbec neshodovaly s výsledky vyšetřovatelů přímo podřízených Aškaliašovi. Tabarnaš jejich informace zvážil, do Hurmy poslal svého zmocněnce, který Išpudaš-Inarnaše z vězení propustil, tj. stornoval stávající rozsudek. Hned poté bývalý vězeň přímo obvinil Aškaliaše z proradnosti a obvinil ho z „urážky tabarny“, protože zneužil jeho jméno k rozpoutání nezákonného procesu. A nejen to. Začal proces s Aškaliašem a nedopadl pro něj nejlépe. Na základě rozsudku soudu byl zbaven hodnosti náčelníka provincie a stal se pouhým správcem města Ankuvy. Patrně se mu tam nevedlo nejlépe, protože tabulka uvádí, že tam „Aškaliaš umíral nouzí“.

Vládcové Chetitů byli, podobně jako vládcové okolních států, několikrát terčem spiknutí proti nim a některé z nich se i zdařily a vládce byl v jejich průběhu zavražděn. Nevyhnul se tomu ani tak významný

panovník, jakým byl Chattušiliš I. (1650–1620 př. n. l.). Jeho nezdárný syn Chuzziajáš a synovec Tabarnaš, kterého Chattušiliš I. sám určil za svého nástupce, se v průběhu králové výpravy proti Aleppu spikli a chtěli se vládce zbavit. Stalo se tak kolem roku 1620 př. n. l. Vše však bylo prozrazeno. Chattušiliš I. se včas vrátil a oba spiklence postavil před soud tulie. V. Zamarovský ve své knize *Za tajemstvím říše* Chetitů uvádí jeho velice emotivně laděnou obviňovací řeč: „Dobře, tak jsem tedy onemocněl. A když jsem vám chlapce Tabarnu představil: ‚Ten ať zasedne na trůn,‘ a nazval jsem ho, já král, svým synem, objal jsem ho a pozdvihl a rozmazlil jsem ho. Ale jak se tento kluk chová nyní, to nelze popsat! Vždyť neuronil slzu, neprojevil soucit! Chladný je a bez srdce! Tak jsem ho já, král, pozval a poručil mu, aby přišel k mému loži. Což však mohu za těchto okolností považovat i nadále synovce za syna? Na králova slova nikdy neslyšel. Ale na slova své matky, toho hada, slyšel! Bratři a sestry mu přinášeli zlé řeči, a na tato slova slyšel. Já, král, jsem se to dověděl.

Nuž tedy: boj boji.

Ale dost s tím! Tenhle už není mým synem. Teď však bučí jeho matka jako kráva: ‚Ze živého těla mi vytrhli stehno jako dobytku! Jeho kazili, a ty ho chceš dokonce zabít!‘ Ale což jsem mu já, král, učinil něco špatného? Neudělal jsem ho knězem? Vždyť jsem ho významával, vždy jsem dbal o jeho blaho. On však nikdy nepřijímal králova slova laskavě.“

Protřelý advokát by to neřekl lépe. Navíc Chattušiliš zde nepřímou naznačuje účast svých nejbližších služebníků, mezi které musíme počítat i členy jeho tělesné stráže, na celé této aféře a patrně i jejich tresty. „Utekli mnozí z nich svému osudu?“ kladl před shromážděné rétorickou otázku. Odpověď znali všichni.

Mitannský král

ZLOČINY SEVERNÍ SÝRIE

Říše Chetitů dlouho soupeřila se státem Mitanni, o kterém dnes už skoro nikdo nic neví. A přece to ve své době byla velmoc, která mohla soupeřit i se samotným Egyptem. Mitannci byli, podobně jako Chetité, Indoevropané a do severní Sýrie přitáhli někdy počátkem 2. tisíciletí. Podrobili si místní Churrijce a po čase s nimi splynuli. Poté se začali rozpínat a vytlačovat původní státy. Směrem na sever a západ to byli Chetité, s kterými někdy spolupracovali, jindy proti nim bojovali, směrem na východ a jih Asyřané.

Mitannci s sebou přinesli tři výtobytky, které jim pomohly dobýt tehdejší svět – ochočené koně, podrobené příslušnému špičkovému výcviku, lehké bojové vozy, jež nahrazovaly tehdejší těžké a méně obratné bojové vozy, čímž se staly zcela novým prvkem výzbroje, a tajemství výroby a zpracování železa. Snad právě oni byli ti pověstní Hyksósové, kteří si podmanili i Egypt a v letech 1730–1580 př. n. l. mu bez přestávky vládli. Tajemství výroby železa bylo proto jejich největším státním tajemstvím, ale nakonec se vše prozradilo a Mitannci začali z vlády nad světem ustupovat.

Ale bylo tu ještě něco. Stát Mitanni se nacházel na významném dopravním uzlu, po kterém se pohybovaly karavany z Mezopotámie do Malé Asie, Egypta, nebo pouze k pobřeží Středozemního moře. A přirozeně, že šly také v obráceném směru. Převážely se bavlněné

látky, měď, cín, vlna a zpátky se vezlo zlato, stříbro a železo. Významné asyrské středisko obchodu, zvané přístav, bylo ve městě Kaneš a své filiálky mělo po celé Malé Asii. Tam narazilo na další druh výhodného zboží – levné anatolské látky, na kterých se dalo vydělat 100 i 200 procent. Problémem však byly celní poplatky, které museli kupci odvádět místním vládcům. Stejně výhodně se dalo obchodovat s meteorickým železem a drahokamy, ale na obchodování s nimi si místní vládcové vytvořili monopol. Ale i z této situace asyrští obchodníci dovedli najít východisko. Tím vznikl prostor pro nový druh zločinu, kterému jsme až dosud nevěnovali velkou pozornost – pašování.

Dějiny státu Mitanni bohužel nejsou doložené písemnými materiály z jeho provenience. A tak se musíme spokojit s písemnostmi jeho sousedů. Jedna z nich zachycuje činnost asyrských pašeráků v severní Sýrii někdy na počátku 2. tisíciletí př. n. l. Tuto událost tedy nemáme datovanou přesně na rok, ale popsane hliněné tabulky uvádějí, že šlo pro stát o skutečně nepříjemnou záležitost.

Velitel města, jímž pašeráci projížděli, byl ve střehu. Ve městě se objevilo nové zboží, ale nikdo ho nepřihlásil k evidenci a clo nezaplatil. Vezír místní královny povolal velitele města do paláce a nebyl příjemný.

„Ochrana města je plně ve tvých rukou, ale ty máš ruce dřavé. Není možné, aby ti přes ně beztestně procházeli pašeráci!“ vyčetl mu pravděpodobně. „Celní poplatky plní naši kasu, ze které pak platíme tebe i tvé lidi. Když nedovedeš zabránit pašování, odejdi! Nebo si mám myslet, že máš na věci také podíl!?“

S tím ho propustil.

Bylo jasné, že obchodníci propašovali zboží do města strážným přímo pod nosem. Velitel však nebyl dnešní. Už rozhodil sítě a jeho lidé sháněli informace na všech stranách. Všechny naznačovaly jediné: zboží obdržel ředitel místní obchodní filiálky Púšu-kén. Jméno dodavatele strážní nezjistili. V dopise asyrských obchodníků Indí-iluma, Ennam-Béluna a Aššur-sulúliho, který po odhalení Púšu-kéna rychle poslali svému komplici Puzur-Aššurovi a který

ve své knize Dějiny Mezopotámie uvedli N. Nováková, L. Pecha a F. Rahman, také není uvedeno, říkají mu „syn Varájův“.

V Púšu-kénovým skladech byla provedena policejní razie a výsledek byl pozitivní. Pašované zboží stráže zabavily a odvezly k vládkyni. Samotný Púšu-kén se do podobné situace nedostal poprvé. Již předtím ho shromáždění města Aššuru, kam podle dohod kupci z Kaneše soudně patřili, odsoudilo za pašování k pokutě 10 min stříbra, přesně tolik, kolik kanešští obchodníci poslali na stavbu aššurských opevnění. Dopis asyrských kupců neříká, o jaký druh pašovaného zboží šlo, i když naznačuje, že by to mohlo být právě železo, ale také textil nebo cín. Upozorňuje na zesílení stráží i na fakt, že královna o celé věci informovala vládce Luchusaddie, Churramy, Šalachšuy a také své podřízené:

„Byly rozmístěny hlídky. Prosíme tě, (raději) nic nepašuj! Až přijedeš do Timilkie, nech své železo, které jsi měl převézt, ve vhodném (dosl. dobrém) domě v Timilkii a nech (tam) jednoho ze svých služebníků, kterému důvěřuješ. A ty přijď sem, abychom se tu poradili. A jestli tě bude někdo přesvědčovat, aby vydělal (třeba) jen jediný šekel stříbra, a řekne: ‚Dej mi cín nebo látky, abych je propašoval, já to dovedu,‘ nedávej mu (nic). Přiskřípnou ti tam prsty! (Doslova: Ruka ti bude vložena do ruky.)“

Ale hned je tu případ další, a také se týkal meziměstského obchodu v severní Sýrii. Odehrál se přibližně ve stejném čase jako příběh předešlý. Mělo jít o zločin defraudace, jíž se měl dopustit náčelník karavany Ela-ilí. Zašel za ním kanešský kupec Azuza a měl pro něj nabídku. Požádal ho, aby jeho zákazníkům v Aššuru odvezl dva balíky vlněné látky, převzal od nich platbu a přinesl mu ji. Za jeho služby sliboval podíl na zisku. Poté, co se domluvili, mu prý pozdě večer oba balíky osobně přinesl. Říkáme *prý*, protože tuhle verzi popsal soudci, ke kterému po návratu karavany do Kaneše se žalobou na Ella-ilíu přiběhl: „Dal jsem mu peníze a zboží a on teď tvrdí, že nic ode mě nedostal. Žádné peníze a zboží nepřevzal a nic mi není dlužen!“

Soudce věc zvážil a žalobu přijal. Hned dal také napsat soudní předvolání, aby ho zřízenec mohl Ela-ilímu zanést. Hliněná tabulka

s jeho rozhodnutím, kterou uvádí ve své knize Starověký Přední východ J. Součková, říká: „Vzhledem k tomu, že Azuza žaloval Ela-ilího o vyúčtování cestovného a dvou kuponů vlněných látek, bude Ela-ilí předvolán k soudu.“

Pak si ale soudce celou věc patrně rozmyslel. Zavolal soudního písaře, který na místě vyšetřoval sporné záležitosti, a poslal ho za oběma stranami, nenápadně zjistit, co se vlastně ve skutečnosti stalo. Výsledky byly zajímavé.

Písař-detektiv předně zjistil, že ani jeden ze sluhů Azuzy neví nic o tom, že by jejich pán něco s Ela-ilím domlouval, natož, aby mu něco dával. Podivné bylo i to, že zboží mu kupec odevzdal beze svědků, což zde bylo vždy podezřelé, osobně, a navíc pozdě večer! Písař zaběhl také do Ela-ilího domu. Nemusel se ani moc namáhat a za chvíli měl další informace. Podle všeho nikdo z jeho lidí o takovéto transakci nic nevědl.

Soudce všechny informace zvážil a dodatečně rozhodl, že nepředvolá pouze Ela-ilího, ale také Azuzu a vše rozhodne až po jejich výslechu. Bohužel, výsledek této kauzy neznáme. Zachovaly se jen obě tabulky, kterými obě strany před soud předvolal. Skutečnost, že předvolal také Azuzu, dokumentuje jeho pochyby v celé věci i fakt, že po napsání první tabulky si patrně na základě nových informací vše rozmyslel a doplnil své původní rozhodnutí.

Ale při pátrání po dějinách zločinu se můžeme posunout geograficky o kousek níže. Na území dnešního Libanonu vzniklo několik městských států, jejichž význam dosahoval rozměru skutečných velmocí. Jedním z nich byl městský stát Ugarit, v mnohém předchůdce foinických měst, který vrchol své moci zaznamenal v letech 1450–cca 1200 př. n. l. a podle všeho ho, podobně jako říši Chetitů, rozvrátil drtivý nájezd již zmíněných tzv. mořských národů,

Nezabíral velkou rozlohu, ale svá obchodní chapadla roztahoval nejen po pobřeží Středozemního moře, ale také do oblasti vnitrozemí.

Výrazné styky rozvíjel s obchodnickým městem Karchemiš, se kterým podepsal také smlouvu o vzájemné pomoci při vydávání pa-

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Kronika zla***.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.